



Innst. 354 S

(2014–2015)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 132 S (2014–2015)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2015 under Arbeids- og sosialdepartementet (Tilleggsløyvingar som følgje av reguleringa av grunnbeløpet og pensjonar i folketrygda mv. frå 1. mai 2015)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innleiing

Det blir i proposisjonen fremja framlegg om å auke løyvingar på statsbudsjettet for 2015 som følgje av reguleringa av grunnbeløpet (G) og pensjonar i folketrygda og i visse andre pensjonsordningar frå 1. mai 2015.

Ein syner til forskrift fastsett ved kongeleg resolusjon 29. mai 2015 om grunnbeløp, reguleringsfaktorer, satser for minste pensjonsnivå frå 1. mai 2015 og virkningstidspunkt for regulering av kravet til minsteinntekt for rett til dagpengar.

Grunnbeløpet er auka frå 88 370 kroner til 90 068 kroner frå 1. mai, det vil seie med 1,92 pst. Uføretrygda og andre som får pensjonar og ytingar regulerte gjennom endringar i grunnbeløpet, får dermed ein tilsvarende auke frå same dato. Alderspension under opptening vert også oppregulert med 1,92 pst.

Alderspension under utbetaling vert regulert med lønnsauken på 1,92 pst. og deretter fråtrekt 0,75 pst. Dette inneber at alderspensjonistar får auka pensjonen med 1,16 pst. frå 1. mai 2015.

Satsane for minste pensjonsnivå for alderspensjonistar er auka med lønnsauken på 1,92 pst. og deretter justerte for effekten av levealdersjusteringa, noko som inneber at satsane er auka med 1,42 pst.

Satsane er frå 1. mai 2015 sette til 139 728 kroner for låg sats, 162 566 kroner for ordinær sats, 175 739 kroner for høg sats og 274 085 kroner for særskilt sats.

Meirutgiftene for 2015 som følgje av reguleringa av grunnbeløpet og pensjonar vert om lag 3 213 mill. kroner.

For å sikre lik praksis for budsjettproposisjonar til Stortinget, har departementet som utgangspunkt i vedtaksdelen i denne proposisjonen nytta Prop. 119 S (2014–2015) som vart fremma samtidig med revidert nasjonalbudsjett for 2015.

Alderspensionistane kan i 2015 få ei negativ utvikling i kjøpekraft. For å hindre ei utvikling der pensjonistane får negativ kjøpekraft over tid samstundes som kjøpekrafta til lønnstakarane aukar, vil regjeringa gjennomgå regelverket om regulering av pensjonar og vurdere moglege endringar.

Ein syner til kapittel 3 i proporsjonen, som gjer greie for utviklinga i grunnbeløpet, pensjonar og lønn dei seinare åra.

Når det gjeld skattereglane for pensjonistar i 2015 er dette gjort greie for i kapittel 4 når det gjeld:

- Særskilde reglar for AFP- og alderspensjonistar
- Minstefrådraget for pensjonsinntekter
- Trygdeavgift

I kapittel 5 og 6 i proposisjonen er det nærare gjort greie for:

- Pensjonar og ytingar frå folketrygda
- Pensjonar mv. frå Statens pensjonskasse
- Avtalefesta pensjon i privat sektor
- Pensjonstrygda for sjømenn
- Krigspensjonering
- Supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg

1.2 Nærare om reguleringa

Reglane for regulering

Reglane for regulering av pensjonar i folketrygda går fram av folketrygdlova §§ 1-4, 19-14 og 20-18 og forskrift 6. mai 2011 nr. 465 om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av grunnbeløpet og alderspensjon i folketrygda.

Alderspensjon under utbetaling skal regulert med eit gjennomsnitt av lønns- og prisveksten. Dette skjer ved at pensjonen vert regulert i samsvar med lønnsauken og deretter fråtrekt ein fast faktor på 0,75 pst.

Det vises til kapittel 2 i proposisjonen der det er gjort detaljert greie for reglane for reguleringane, samt regulering av grunnbeløpet, pensjonar og satsane for minste pensjonsnivå frå 1. mai 2015.

Drøftingar med organisasjonane

Grunnlaget for reguleringa har vore drøfta med Pensjonistforbundet, Seniorsaken, Forsvarets seniorforbund, Landslaget for offentlige pensjonister, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner, Landsorganisasjonen i Norge, Unio og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund.

Det vert lagt til grunn ein venta lønnsauke på 2,7 pst. i 2015 i tråd med anslaget til regjeringa som går fram av revidert nasjonalbudsjett for 2015. I trygdeoppgjæret 2014 vart det lagt til grunn for reguleringa av grunnbeløpet ein venta lønnsauke på 3,3 pst. i 2014 i tråd med anslaget til regjeringa som går fram av revidert nasjonalbudsjett for 2014. Faktisk lønnsauke for 2014 er nå anslått til 3,1 pst. i rapporten «Grunnlaget for inntektsoppgjørene 2015» frå Det tekniske beregningsutvalet for inntektsoppgjera av 30. mars 2015. Partane er samde om at det ligg føre eit negativt avvik på 0,2 prosentpoeng for 2014. I trygdeoppgjæret 2014 vart det lagt til grunn ein faktisk lønnsauke på 3,9 pst. i 2013. Faktisk lønnsauke for 2013 er i rapporten frå Det tekniske beregningsutvalet for inntektsoppgjera framleis sett til 3,9 pst. Partane er samde om at det dermed ikkje ligg føre eit avvik for 2013.

Gjennomgang av reglane for regulering

Med dagens reguleringsreglar vil pensjonistane normalt få ei årleg betring av kjøpekrafta, men noko lågare enn for lønntakarane. I år med moderate lønnsoppgjær, der lønntakarane får ein lønnsauke som berre er litt høgare enn forventta prisvekst, kan fråtrekket på 0,75 pst. føre til at pensjonistane får ei negativ utvikling i kjøpekrafta.

Regjeringa vil difor gjennomgå prinsippa for den årlege reguleringa av pensjonar. Siktemålet er å unngå ei utvikling over fleire påfølgande år der pensjo-

nistane får minska kjøpekraft, samstundes som arbeidstakarane får auka kjøpekraft. I denne samanhengen skal ein vurdere ei eller anna form for glattingsmekanisme.

Til grunn for gjennomgangen skal liggja ein føresetnad om at eventuelle endringar ikkje må svekke bærekrafta i pensjonssystemet. Det skal ikkje gis nokon garanti mot minska kjøpekraft i enkelte år. Ein skal framleis justere for eventuelle avvik mellom forventa og faktisk lønnsauke dei siste to åra.

Gjennomgangen vil ikkje påverke trygdeoppgjæret i år, men skal vere klar i god tid før trygdeoppgjæret neste år. Ein skal like fullt vurdere om eventuelle endringar skal gjelde frå og med 2016, eller om ein ved trygdeoppgjæret i 2016 også skal ta omsyn til ei eventuell minska kjøpekraft i 2015.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Dag Terje Andersen, Fredric Holen Bjørdal, Lise Christoffersen og Anette Trettebergstuen, fra Høyre, Stefan Heggelund, lederen Arve Kambe, Thore Vestby og Bengt Morten Wenstøb, fra Fremskrittspartiet, Hege Jensen og Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Venstre, Gunhild Berge Stang, og fra Sosialistisk Venstreparti, Kirsti Bergstø, viser til at det til grunn for reguleringen ligger ventet lønnsøkning i 2015, justert for avvik mellom ventet og faktisk lønnsøkning de siste to årene. Komiteen har merket seg at partene er enige om at det foreligger et avvik på 0,2 prosentpoeng for 2014, men ikke noe avvik for 2013. Grunnbeløpet er økt fra 88 370 kroner til 90 068 fra 1. mai 2015. Dette utgjør 1,92 pst.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, konstaterer at reguleringen av grunnbeløpet i folketrygden, pensjonsrettigheter under opptjening og løpende pensjoner er foretatt i tråd med Stortingets vedtak etter pensjonsforliket som et flertall i Stortinget stod bak. Grunnbeløpet og pensjoner under opptjening, samt uførepensjoner og ytelser som reguleres gjennom endringer i grunnbeløpet, reguleres med 1,92 pst. Etter at løpende alderspensjoner er oppregulert med lønnsveksten, gjøres et fratrekk på 0,75 pst., slik at dagens alderspensjonister får en årlig økning på 1,16 pst. før prisstigning er regnet med.

Komiteen viser også til at satsene for minste pensjonsnivå for alderspensjonister er økt med lønnsveksten på 1,92 pst. og deretter justert for effekten av levealderjusteringen, noe som innebærer at

satsene er økt med 1,42 pst. Satsene er fra 1. mai 2015 fastsatt til 139 728 kroner for lav sats, 162 566 kroner for ordinær sats, 175 739 kroner for høy sats og 274 085 kroner for særskilt sats.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, tar til etterretning at merutgiftene for 2015 som følge av reguleringen av grunnbeløpet og pensjoner blir om lag 3 213 mill. kroner.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Sosialistisk Venstreparti i 2005 stemte imot pensjonsforliket og foreslo da at løpende pensjoner skulle reguleres i tråd med lønnsutviklingen. I tråd med regjeringserklæringen høsten 2005 aksepterte Sosialistisk Venstreparti stortingsflertallets vilje og har deretter vært med på gjennomføringen av den vedtatte reformen. Dette medlem mener at vi nå ser et uheldig utslag i tråd med det Sosialistisk Venstreparti uttrykte bekymring for allerede i 2005.

Komiteen viser til at det har vært avholdt drøftingsmøter mellom regjeringen og Pensjonistforbundet, Seniorsaken, Forsvarets seniorforbund, Landslaget for offentlige pensjonister, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner, Landsorganisasjonen i Norge, Unio og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund. Komiteen har merket seg at noen av partene etter drøftingsmøtene har unnlatt å signere årets protokoll.

Komiteen viser til at alderspensjonistene i 2015 kan få en negativ utvikling i kjøpekraft. Komiteen viser til møte og kontakt mellom regjeringen og de parlamentariske lederne i Stortinget før drøftingsmøtene mellom regjeringen og organisasjonene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at det er en felles forståelse om at regjeringen vil gjennomgå prinsippene for den årlige reguleringen av pensjoner, og at siktemålet er å unngå en utvikling over flere påfølgende år, der pensjonistene får redusert kjøpekraft, samtidig som lønnstakernes kjøpekraft øker. Flertallet støtter regjeringens intensjoner, slik de er beskrevet i proposisjonen.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, slutter seg til at formålet med gjennomgangen skal være å hindre en utvikling der pensjonistene får negativ kjøpekraft over flere påfølgende år, samtidig

som lønnstakernes kjøpekraft øker, basert på en forutsetning om at eventuelle endringer ikke må svekke bærekraften i pensjonssystemet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, tar til etterretning at den varslede gjennomgangen ikke vil påvirke trygdeoppgjøret i år da årets oppgjør baseres på dagens regelverk, men forutsetter at gjennomgangen, med eventuelle forslag til endringer, foreligger i god tid før trygdeoppgjøret for 2016.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at regjeringen i den forbindelse vil vurdere om eventuelle endringer skal gjelde fra og med 2016, eller om en ved trygdeoppgjøret i 2016 også skal ta hensyn til en eventuell redusert kjøpekraft i 2015, likevel slik at bærekraften i pensjonssystemet ikke svekkes.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti legger til grunn at eventuelle endringer vil ta hensyn til redusert kjøpekraft i 2015.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, slutter seg på denne bakgrunn til regjeringens forslag i Prop. 132 S (2014–2015).

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til pensjonsforliket (Ot.prp. nr. 37 (2008–2009) Om lov om endringer i folketrygden (ny alderspensjon) med Innst. O. nr. 67 (2008–2009)). Stortinget besluttet av forenklingshensyn at tidligere vedtak om å regulere løpende pensjoner med gjennomsnittet av lønns- og prisvekst skulle gjennomføres ved at pensjonene reguleres med lønnsveksten, fratrukket en fast faktor på 0,75 pst. I proposisjonen ble det vist til at en slik regulering i perioden 1967–2006 under ett ville gitt en høyere realvekst i pensjonene enn en regulering basert på gjennomsnittet av lønns- og prisveksten. Det samme gjelder perioden fra 2011 og frem til i dag (se for eksempel Unios notatserie nr. 2/2015).

Dette flertallet viser dessuten til at det fremgår av pensjonsforliket at regjeringen i drøftingene med pensjonistenes og arbeidstakernes organisasjoner skal «gjennomgå lønnsveksten som danner grunnlaget for reguleringen og foreta en vurdering av om det foreligger særlige forhold som det eventuelt bør tas hensyn til» (Ot.prp. nr. 37 (2008–2009), blant annet side 133).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at en negativ kjøpekraftsutvikling er et særlig forhold som det bør tas hensyn til, og viser derfor til disse medlemmers forslag som vil sikre alderspensjonistene mot en negativ kjøpekraftsutvikling.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Venstre har merket seg at komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet fremmer et forslag som er i strid med den felles forståelsen mellom regjeringen og alle partiene på Stortinget om en gjennomgang og vurdering av regelverket i god tid før trygdeoppgjøret i 2016. Disse medlemmer viser dessuten til at finansminister Siv Jensen under Stortingets spørretime så sent som 27. mai i år viste til at Fremskrittspartiets organer har akseptert pensjonsforliket som en forutsetning for å sitte i regjering.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at pensjonsforliket i 2011 ble inngått av alle partier med unntak av Fremskrittspartiet og er underlagt lov og forskrift. Disse medlemmer viser til at regjeringen må følge det Stortinget til enhver tid har vedtatt, men at Stortinget står fritt til å foreta eventuelle justeringer eller tillegg, noe disse medlemmer ønsker i denne saken.

Disse medlemmer viser til at alderspensjonistene risikerer negativ kjøpekraftsutvikling med årets oppgjør. Dette skyldes pensjonsforliket som alle partier med unntak av Fremskrittspartiet stod bak i 2011. I dette pensjonsforliket la man til grunn en underregulering av alderspensjonene med 0,75 pst., noe som medfører at pensjonistene vil få redusert sin kjøpekraft i de årene pris- og kostnadsveksten blir tilnærmet lik lønnsveksten, noe som skjer ved moderate oppgjør.

Disse medlemmer er glad for at regjeringen har tatt initiativ til å gjennomgå disse reglene før neste års oppgjør med henblikk på å sikre pensjonister mot negativ kjøpekraftsutvikling flere år på rad. Disse medlemmer viser til at regjeringen ved årets oppgjør er forpliktet til å følge de til enhver tid gjeldende lover og forskrifter som regulerer trygdeoppgjøret.

Disse medlemmer fremmer forslag om at regjeringen skal komme til Stortinget så fort man vet hvor mye alderspensjonistene ligger an til å få redusert sin kjøpekraft i 2015 med, sånn at Stortinget får etterbevilget gapet mellom videreføring av dagens kjøpekraft og den negative kjøpekraften mye tyder på at pensjonistene vil oppleve uten denne justeringen.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig komme med en sak som sørger for at alderspensjonistene ikke får redusert sin kjøpekraft i 2015.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at problemstillingen med mulig regulering under prisutviklingen er noe regjeringen har kjent til i lang tid. Det er fullt mulig å gjøre unntak fra denne modellen når utslaget blir negativ kjøpekraft for pensjonister. Stortinget står fritt til å kunne gi ekstraytelser til pensjonistene gjennom egne budsjettvedtak, dette da man oppfyller loven om trygdeoppgjøret, men bevilger mer enn det på fritt grunnlag

Dette medlem har lagt til grunn et tap på 0,15 pst. nedgang i realinntekt og viser i den forbindelse til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett. Dette medlem støtter regjeringens varslede gjennomgang av regelverket, og imøteser en ordning som kan sikre at vi ikke havner i tilsvarende posisjon ved en annen anledning, noe som ikke står i motstrid til å gjøre endringer i årets trygdeoppgjør.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett sørge for at alderspensjonister ikke taper kjøpekraft i årets trygdeoppgjør.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at det fortsatt er usikkerhet om hvor stort et eventuelt tap i kjøpekraft vil bli for alderspensjonistene, og selv om prognosene viser et tap på 0,15 pst., er det usikkerhet knyttet til dette. Disse medlemmer vil ikke begrense dekking av tap til 0,15 pst. men vil med disse medlemmers forslag dekke tapet selv om det skulle bli større enn 0,15 pst.

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen snarest mulig komme med en sak som sørger for at alderspensjonistene ikke får redusert sin kjøpekraft i 2015.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett sørge for at alderspensjonister ikke taper kjøpekraft i årets trygdeoppgjør.

4. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

Arbeids- og sosialdepartementet får fullmakt til å regulere pensjonar frå statskassa på same måten som for statspensjonistar.

II

I statsbudsjettet for 2015 vert det gjort følgjande endringar:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
611		Pensjonar frå statskassa	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 17 800 000 til kr 17 900 000	100 000
612		Tilskott til Statens pensjonskasse	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 9 405 000 000 til kr 9 605 000 000	200 000 000
	70	For andre medlemmer av Statens pensjonskasse, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 105 000 000 til kr 107 000 000	2 000 000
615		Yrkesskadeforsikring	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 90 000 000 til kr 91 000 000	1 000 000
616		Gruppelivsforsikring	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 180 000 000 til kr 182 000 000	2 000 000
660		Krigspensjon	
	70	Tilskott, militære, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 109 000 000 til kr 110 000 000	1 000 000
	71	Tilskott, sivile, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 270 000 000 til kr 272 000 000	2 000 000
664		Pensjonstrygda for sjømenn	
	70	Tilskott, vert auka med frå kr 72 000 000 til kr 73 000 000	1 000 000
666		Avtalefesta pensjon (AFP)	
	70	Tilskott, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 1 500 000 000 til kr 1 507 000 000	7 000 000
667		Supplerande stønad til personar over 67 år	
	70	Tilskott, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 410 000 000 til kr 414 000 000	4 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
2620		Stønad til einsleg mor eller far	
	70	Overgangsstønad, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 2 480 000 000 til kr 2 512 000 000	32 000 000
2651		Ytingar under arbeidsavklaring	
	70	Arbeidsavklaringspengar, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 33 560 000 000 til kr 33 990 000 000	430 000 000
2655		Uførheit	
	70	Uføretrygd, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 75 300 000 000 til kr 76 265 000 000	965 000 000
	76	Yrkesskadetrygd gml. lovgivning, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 59 000 000 til kr 60 000 000	1 000 000
2670		Alderdom	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 63 200 000 000 til kr 63 702 000 000	502 000 000
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 120 710 000 000 til kr 121 669 000 000	959 000 000
	73	Særtilllegg, pensjonstillegg mv., <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 5 600 000 000 til kr 5 676 000 000	76 000 000
2680		Etterlatne	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 1 170 000 000 til kr 1 185 000 000	15 000 000
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 913 000 000 til kr 925 000 000	12 000 000
	72	Særtilllegg, <i>overslagsløyving</i> , vert auka med frå kr 91 000 000 til kr 92 000 000	1 000 000

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 4. juni 2015

Arve Kambe
leder

Erlend Wiborg
ordfører

